

10/5 Tannhelseplan for Finnmark 2010 - 2013

Behandlinger

Kompetanseutvalget - 9. februar 2010

Saksfremlegg: Tannhelseplan for Finnmark 2010 - 2013

1 (Hoveddokument) Tannhelseplan for Finnmark 2010 - 2013

Arkivsak: 06/00861

Ugradert

Arkivkode: 170

Saksbeh: Torill H. Lauritsen

Saksgang

Møtedato

Saksnr.

Kompetanseutvalget - komitebehandling

10.2.2010

Tannhelseplan for Finnmark 2010 - 2013

BAKGRUNN

I FU- sak nr. 08/50 vedtok fylkesutvalget oppstart av tannhelseplan for Finnmark 2010- 2013. Planen ble behandlet i KU, som er styringsgruppe, den 22. september før den ble sendt på høring med frist 22. november 2009. Saken legges frem for komitébehandling i KU og sluttbehandles i FT i mars.

BESKRIVELSE

Tannhelseplan 2010-2013 er en overordnet plan for tannhelsetjenesten i Finnmark fylkeskommune. Høringsutkastet beskriver målgrupper og tjenestetilbud i den fylkeskommunale tannhelsetjenesten. Det er foretatt en vurdering av nåværende og fremtidige behov for tjenester og hovedutfordringer som tannhelsetjenesten i Finnmark står overfor. Planen foreslår en del tiltak som kan sikre videreføring av tannhelsetjenesten som en effektiv tjeneste med riktig kvalitet. Det foreslås ingen endringer av distriktsinndelingen i planperioden. Klinikstrukturen foreslås endret i forhold til dagens struktur da vi ønsker en styrket regional tannhelsetjeneste i Finnmark for å ivareta behov for rekruttering og stabilisering.

I det følgende gis en kort oppsummering av innholdet i planen.

Kapittel 2 beskriver lovgrunnlag, fylkeskommunens ansvar, målgrupper og nasjonale føringer.

I *kapittel 3* beskrives mål og måloppnåelse for tannhelsetjenesten i Finnmark, og det vektlegges at i forhold til de tannhelsefaglige målene, har utviklingen vært meget god de to-tre siste årene. Det kan derfor se ut som om det målrettede forebyggingsarbeidet til tannhelsetjenesten i Finnmark er i ferd med å få en positiv innvirkning på tannhelsen til barn og unge.

Kapittel 4 beskriver dagens situasjon, herunder de økonomiske rammebetingelsene og de utfordringene tannhelsetjenesten står overfor, særlig med tanke på rekruttering av tannleger. I det utsendte planutkastet er det de gjeldene økonomiske føringene fra 2. milepæl i arbeidet med økonomiplan 2010-2013 som lå til grunn. Endringer som er skjedd etter den tid vil bli innarbeidet i det endelige plandokumentet. Tabellene under viser de økonomiske rammene i hht til vedtatt økonomiplan 2010 – 2013 (FT-sak 09/54).

Tabell 1.: Drift i økonomiplanperioden, millioner kr

Rammeområde	B-2010	B- 2011	B-2012	B-2013
Tannhelse	48 705	48 705	48 705	48 705

Tabell 2: Investeringer i økonomiplanperioden, millioner kr¹

	Tidl.bevilgn.	B-2010	B- 2011	B-2012	B- 2013	Sum
Ny tannklinikk Kirkenes	1 000	16 000	17 000	0	0	34 000
Tannklinikken Vardø	0	0	1 000	5 000	0	6 000
Tannkl.Nesseby/Tana, forprosjekt		1 000				1000

I tillegg bevilges 2 mill. hvert år til utskifting av inventar og utstyr.

Tannhelsetjenesten i Finnmark er organisert under fylkesrådmannen med tannhelsesjefen som administrativ leder, og tre overtannleger som er hennes rådgivere i alle saker angående tannhelse i

Finnmark fylkeskommune. Det er ni tannklinikker med kun en tannlege, og seks tannklinikker med to tannleger. Fire av tannklinikkene har fler enn to tannleger.

Konsekvensene av underbemanning og ustabil tannlegedekning er både at karies øker i omfang, og alvorlighetsgraden øker. Det er stort sett de samme kommunene som rammes. Dette medfører også at det er vanskelig å få til en god satsing på det forebyggende arbeidet. En viktig utfordring for tannhelsetjenesten er også å hjelpe de som plages med redsel for tannbehandling.

Rekruttering av tannleger blir stadig mer utfordrende. I årene som kommer vil selve grunnfjellet av tannleger i den offentlige tannhelsetjenesten pensjoneres, og mange av de yngre tannlegene jobber stort sett i privat praksis. Lønnsbetingelsene i privat sektor har den fylkeskommunale tannhelsetjenesten ingen muligheter til å konkurrere med. I tillegg ønsker de nyutdannede ofte å arbeide ved større klinikker i storbyene. Dette rammer spesielt Finnmark hvor klinikkstrukturen er sterkt desentralisert.

Kapittel 5 omhandler klinikkstruktur og nye investeringer. Her beskrives nødvendigheten av en omstrukturering av hele tannhelsetjenesten i Finnmark ved etablering av større faglig enheter. Det er også helt viktig at fylkeskommunen ivaretar geografiske forhold og de samiske kjerneområdene. Det foreslås opprettet et tannhelsesenter i Tana for Tana, Nesseby, Båtsfjord og Berlevåg, som skal fungere som en opplæringsenhet for nyutdannede tannleger, utenlandsrekrutterte og andre som vil hospitere. De mindre klinikkene vil kunne fungere som ambuleringsklinikker. Alternativet til faste ambuleringsklinikker vil kunne være en ambulerende tannlegebuss. I dag har fylkeskommunen klinikker i alle fylkets kommuner, med unntak av Kvalsund.

Kapittel 6 omhandler tiltak for rekruttering og stabilisering av tannhelsepersonell. Her beskrives viktigheten av å rekruttere lokal ungdom, gi dem sommerjobber og stipendmuligheter. Det er videre et ønske om at staten ser på reglene for rekruttering av tannleger utenfor EØS/EU- området, og tilpasser et kandidatprogram for russiske tannleger.

Kapittel 7 beskriver det generelle folkehelsearbeidet som er systematisert gjennom forpliktende partnerskap og samarbeid med kommunene. Alle tannklinikkene i Finnmark skal ha et formelt årlig møte med helsestasjonen og helsesøster i kommunene. Det er svært ønskelig at tannpleierne deltar i tverrfaglige samarbeider/team. I Finnmark er ledende tannpleier med i ressursgruppen for ernæring og fysisk aktivitet i regi av Fylkesmannen, og tannhelsesjefen er med i partnerskapsgruppen for folkehelse i fylkeskommunen ”*Liv og lyst i lys og mørke*”.

Kapittel 8 beskriver tiltak i tannhelseplanen satt opp i prioritert rekkefølge når det gjelder drifts- og investeringsbudsjett. Tiltak som krever økte rammer for tannhelsetjenestens driftsbudsjett, samt nye investeringstiltak vil bli søkt innarbeidet i økonomiplanen fra 2011. Det er også søkt om ekstern finansiering til noen av prosjektene. Mange av tiltakene vil stå sentralt i hele planperioden.

INNKOMNE UTTALELSER

Det er kommet inn 13 høringsuttalelser, hvorav 6 var fra kommunene i fylket.

<u>Kommuner</u>	<u>Organisasjoner/Andre</u>
Sør- Varanger kommune	Helse- og omsorgsdepartementet
Måsøy kommune	Universitetet i Tromsø, IKO
Berlevåg kommune	TkNN, Tromsø
Unjårgga gielda/Nesseby kommune	Vest- Finnmark regionråd
Deanu gielda/Tana kommune	Fagforbundet, avd. 477
Båtsfjord kommune	Finnmark Tannpleierforening Prosjektleder Folkehelse, FFK

Nesseby kommune har skrevet en fyldig høringsuttalelse hvor de har som 1. prioritet at det desentraliserte tilbudet skal opprettholdes, der den eksisterende tannklinikken i Nyborg forblir en selvstendig enhet. Som 2. prioritet ønsker de å etablere et tannhelsesenter lokalisert til Nesseby kommune/Varangerbotn.

Tana kommune mener etablering av tannhelsesenter i Tana er et godt virkemiddel for å sikre befolkningen i fylket stabile og gode tannhelsetilbud.

Berlevåg kommune vil på det sterkeste anbefale at Finnmark fylkeskommune opprettholder dagens klinikkstruktur med en fast tannlegestilling i kommunen.

Båtsfjord kommune vil ikke at besatte stillinger flyttes til tannhelsesenter i Tana, og vil ikke akseptere et slikt tannhelsesenter hvis ledige stillinger i berørte kommuner lyses ut som stilling i Tana. Kommunen oppfordrer i tillegg tannhelsetjenesten til å jobbe aktivt for å få spesielt russiske tannleger til fylket.

Måsøy kommune mener det er en belastning for små kommuner å være uten tannlege, og mener små steder må prioriteres sterkt. De påpeker belastningene og omkostningene det er for voksne å reise bort for å gå til tannlege. Etablering av ordning med ambuleringsklinikker vil svekke tannhelsetilbudet.

Sør- Varanger kommune mener tiltakene i planen er gode og ønsker velkommen til samarbeid.

Vest- Finnmark regionråd mener det er en belastning for befolkning og lokalsamfunn å være uten tannlege, og at etablering av ordning med ambuleringsklinikker vil svekke tannhelsetilbudet. De påpeker belastningene og omkostningene det er for voksne å reise bort for å gå til tannlege. Regionrådet mener planen har mange gode forslag til tiltak for å rekruttere. De mener tannhelsetjenesten i sterkere grad må gå i dialog med den enkelte kommune for å finne og kanskje samordne rekrutteringstiltak.

Helse- og omsorgsdepartementet ser det som positivt at det legges opp til å styrke det forebyggende tannhelsearbeidet. Det berger for god implementering av ny folkehelselov som trer i kraft ved gjennomføring av forvaltningsreformen i forbindelse med fylkeskommunenes oppgaver i folkehelsearbeidet.

Det fremheves også at tannhelseplan ser betydningen av å se helse og tannhelse mer i sammenheng og informere om dette, og departementet merker seg som positivt at ledende tannpleier er med i ressursgruppen for ernæring og fysisk aktivitet, noe som anses viktig også i neste periode.

TkNN mener tannhelseplanen beskriver problemene som Finnmark har i forhold til opprettelse av en kvalitetsmessig god tannhelse for befolkningen. Det å prioritere noen større fagmiljø der tannhelsepersonell kan få opplæring og veiledning, synes fornuftig og framtidsrettet. De har tro på at fylket vil tjene på å utdanne spesialister innen klinisk odontologi som kan jobbe på de større klinikkene.

IKO mener tannhelseplanen fremstår som et relativt kortfattet og ryddig dokument som omtaler relevante forhold for tannhelsetjenesten i Finnmark. IKO er positiv til det skisserte samarbeidet og finner det naturlig og positivt å bli beskrevet i sammenheng med TkNN, imidlertid ønsker de en sterkere faglig og administrativ forankring av tiltakene i TkNN og IKO.

FFK, prosjektleder folkehelse mener planen bærer tydelig preg av at man i tannhelsetjenesten er vant til å tenke forebyggende og helsefremmede.

Fagforbundet, avd. 477 ser det som beklagelig at det er foreslått sammenslåing av tannklinikker, og mener at bare der hvor det ligger til rette, slik som Tana og Seida og lignende, kan man slå sammen. Ellers mener de det er en veldig bra plan som kan "skape en ny vår" for tannhelsen i Finnmark.

Tannpleierforeningen i Finnmark savner noe i planen om hvordan profylaksen i befolkningen skal opprettholdes i de periodene hvor et ikke er tannlege eller tannpleiere til stedet, og anbefaler å bruke tannhelsesekretærene til enklere definerte profylakseoppgaver.

Høringsuttalelsene er vedlagt.

VURDERING

Fylkesrådmannen registrerer innspillene og finner det fullt forståelig at kommuner med en-tannlegeklinikker er bekymret for fremtidig tannlegedekning. Det å prioritere noen større fagmiljø der tannhelsepersonell kan få opplæring og veiledning fremheves av noen, mens andre, spesielt berørte kommuner, naturlig nok er bekymret for lange reiseavstander og manglende stabilitet i tilbudene hvis tilbudene sentraliseres.

Det vektlegges i planen at ambuleringsstillegget skal økes betydelig, og det skal og legges til rette for en jevnlig rekruttering til klinikker som står uten tannlege. Fylkesrådmannen vil da understreke at det er nødvendig å bygge opp og bemanne større enheter som kan ivareta ambuleringen. Selv om det kan ta tid, ser fylkesrådmannen få, om noen, andre muligheter for å kunne gi befolkningen i Finnmark et nødvendig og kvalitetsmessig godt tannhelsetilbud, ikke minst når det gjelder å ivareta de lovpålagte gruppene. Alternativet er at man har en-tannlegeklinikker stående ubemannet over lengre tid, og man er heldig om man lykkes å få engasjert vikarer i korte perioder som kun skal behandle de lovpålagte gruppene, dvs. barna.

Rekrutteringsproblematikken er ikke av nyere dato. Faktisk vil situasjonen fra høsten av i Finnmark være bedre enn på mange år, og det skyldes hovedsaklig en aktiv utenlandsrekruttering og tilsetting av hele sju nyutdannede norske tannleger i 2009.

Fylkesrådmannen er imidlertid bekymret for om de tendensene vi har sett i 2009 mht. at finanskrisen gjorde det vanskeligere for nyutdannede tannleger å få jobb direkte hos private i sentrale strøk, vil vedvare. Signaler tyder ikke på det og rekrutteringssituasjonen vil igjen bli forverret.

Fylkesrådmannen mener det også er grunn til å være oppmerksom på at det er svært usikkert om tilgangen av nye tannleger vil demme opp for grunnfjellet av tannleger i den offentlige tannhelsetjenesten som pensjoneres i de kommende år. Forskerne tviler på om tannlegeutdanningen i Tromsø vil være nok til å demme opp for denne avgangen. Det er på det rene at nyutdannede tannleger som velger å arbeide i den offentlige tannhelsetjenesten, ikke velger en-tannlegeklinikker. Derfor er det, etter fylkesrådmannens vurdering, helt nødvendig å se på klinikkstrukturen og legge opp til større fagmiljø i tannhelsetjenesten i Finnmark.

Flere kommuner ønsker å samarbeide mht. rekruttering og samlokalisering med kommunenes øvrige helsevesen. Fylkesrådmannen er av den oppfatning at økt samarbeid med kommunene kan innebære muligheter, og vil oppfordre til videre dialog i sakens anledning.

Fylkesrådmannen anser det som gledelig at planens sterke fokus på styrking av det forebyggende tannhelsearbeidet, blir godt mottatt av høringsinstansene.

FYLKESRÅDMANNENS KONKLUSJON

Saken komitébehandles.

Vadsø, 22. januar

Tom Mikalsen
Fylkesrådmann

Torill H. Lauritsen

VEDLEGG:

- 1: Tannhelseplan 2010 - 2013
2. Høringuttalelser

BAKGRUNN

I FU-sak nr. 08/50 vedtok fylkesutvalget oppstart av arbeidet med tannhelseplan for Finnmark 2010 – 2013.

Kompetanseutvalget er styringsgruppe for planen, og en plangruppe bestående av tannhelsesjefen, som ledet arbeidet, de tre overtannlegene og representanter for de tre aktuelle fagorganisasjonene har arbeidet frem dette høringsutkastet. Saken fremmes slik at KU kan godkjenne høringsutkastet og sende planen på høring.

Etter høringsrunden vil KU få høringsuttalelsene til behandling før planen sluttbehandles i fylkestinget i desember 2009 eller mars 2010.

BESKRIVELSE

Formålet med tannhelseplanen for Finnmark 2010 – 2013 er å presentere de viktigste utviklingsområdene for fylkeskommunens tannhelsetjeneste for årene 2010 – 2013 i tråd med Lov om tannhelsetjenesten, overordnede styringssignaler og behov for en kvalitativ og tilgjengelig god tannhelsetjeneste for befolkningen i Finnmark.

Høringsutkastet beskriver målgrupper og tjenestetilbud i den fylkeskommunale tannhelsetjenesten. Det er foretatt en vurdering av nåværende og fremtidige behov for tjenester og hovedutfordringer som tannhelsetjenesten i Finnmark står overfor. Planen foreslår en del tiltak som kan sikre videreføring av tannhelsetjenesten som en effektiv tjeneste med riktig kvalitet. Det foreslås ingen endringer av distriktsinndelingen i planperioden. Klinikkkstrukturen foreslås endret i forhold til dagens struktur da vi ønsker en styrket regional tannhelsetjeneste i Finnmark for å ivareta behov for rekruttering, stabilisering og kvalitetsutvikling i tannhelsetjenesten

Planen følger mandatet fra fylkesutvalget, og gir en beskrivelse av målgrupper, måloppnåelse, dagens situasjon og utfordringer med hensyn til rekruttering og stabilisering av tannhelsepersonell, endring av klinikkkstrukturen, styrking av det forebyggende tannhelsearbeidet, og skal være retningsgivende for strategier og tiltak innen disse områdene.

Kapittel 5 argumenterer for en endring av klinikkkstrukturen i retning av større tannhelsesentra i forhold til å skape gode og trygge fagmiljø som igjen gir stabilitet, forutsigbarhet og tilgjengelighet. Samtidig legges det opp til en rekke virkemidler som skal sikre en mulig realisering av ambulering til småklinikkerne fra de større sentra og ambuleringsklinikker.

Planen foreslår ikke å legge ned en-tannlegeklinikkerne i Finnmark, men legger opp til at disse skal fungere som ambuleringsklinikker så fremt det ikke er tannleger tilsatt på stedet.

Det er lagt planer for en sterkere kopling mot tannhelsetjenestens kompetansesenter (TkNN) og universitetsmiljøet i Tromsø for å sikre kompetanse og bygge incentiver for rekruttering og stabilisering av tannleger i Finnmark.

Forslaget om etablering av et tannhelsesenter i Tana som skal ivareta Tana, Nesseby og kystnære områder (Båtsfjord og Berlevåg), og som også skal fungere som opplæringscenter for nyutdannede tannleger som kommer til Finnmark, er en videreføring av forslagene i de to forhenværende tannhelseplanene hvor en sammenslåing av de tre klinikkerne i Tana og Nesseby var vedtatt.

Ny tannklinikk i Kirkenes er vedtatt og ligger inne i økonomiplanen. Det er planlagt bygging ved Hesseng videregående skole våren 2010.

Økonomiske rammebetingelser

Økonomiplanen og det årlige budsjettet for Finnmark fylkeskommune legger de viktigste rammene for tannhelsetjenesten. Økonomiplanen tar stilling til drift av klinikker, inntjeningskrav og fremtidige investeringer. I tabell 1 og tabell 2 nedenfor er drift og investeringer for økonomiplanperioden 2010 -2013 gjengitt.

Tabell 1.: Drift i økonomiplanperioden, millioner kr

Rammeområde	B-2010	B- 2011	B-2012	B-2013
Tannhelse	52 752	52 752	52 752	52 752

Tabell 2.: Investeringer i økonomiplanperioden, millioner kr²

	Tidl.bevilgn.	B-2010	B- 2011	B-2012	B- 2013	Sum
Ny tannklinikk Kirkenes	1 000	16 000	17 000	0	0	34 000
Tannklinikken Vardø	0	6 000	0	0	0	6 000
Tannkl.Nesseby/Tana, forprosjekt		1 000				1 000

I tillegg bevilges 2 mill. hvert år til utskifting av inventar og utstyr.

I milepæl 2 - 2009 iht. Økonomiplanen 2009 – 2012 skal fylkeskommunen høsten 2009 utrede evt. kostnader og muligheter for lokalisering av tannklinikken i Vardø til ”Gulskolen”. Det er foreløpig avsatt 6 mill. i 2010 for lokalisering av tre behandlingsrom i ”Gulskolen”.

VURDERING

Fylkesrådmannen vurderer at planen gir retning for hvordan fylkeskommunen systematisk kan jobbe framover for å møte utfordringene innen tannhelseområdet. Innsatsområdene knyttet til klinikkstruktur, rekruttering/stabilisering og forebyggende arbeid, treffer godt i forhold de utfordringene vi står overfor.

For å realisere de tiltakene tannhelseplanen 2010 – 2013 legger opp til, er det etter fylkesrådmannens vurdering nødvendig å ha et spesielt fokus på dette området i det videre arbeidet med økonomiplan 2010 – 2013 og årsbudsjett for 2010. Det kan bli nødvendig å øke rammen for driftsbudsjettet til rammeområde tannhelse, men det vil også være nødvendig å foreta omdisponeringer innenfor den eksisterende rammen dersom alle tiltakene skal kunne realiseres. Planen legger også opp til at det skal skaffes eksternt finansiering til en rekke av tiltakene. Dette vurderer fylkesrådmannen som positivt.

Oppstillingen under redegjør i prioritert rekkefølge for de tiltakene som medfører økte driftsutgifter for Finnmark fylkeskommune. Ikke alle tiltakene er ferdig utredet i forhold til omfang, og fylkesrådmannen har derfor ikke pr i dag full oversikt over hva kostnadene vil beløpe seg til. Dette vil være en del av det videre arbeidet med tannhelseplanen fram mot endelig utgave som skal behandles av fylkestinget i desember 2009 eller mars 2010. Fylkesrådmannen vil signalisere

² Kilde: Øk.plan 2010- 2013, 2. milepæl juni 2009

allerede nå at det sannsynligvis ikke vil være rom for å finansiere alle tiltakene ved å øke driftsbudsjettet for rammeområde tannhelse. I det videre arbeidet med planen og finansieringen av tiltakene utover høsten vil fylkesrådmannen derfor legge vekt på hvorvidt tiltakene kan iverksettes over et lengre tidsrom, samt også ha fokus på hvordan inntektene kan økes innen dette området. Ikke minst vil det være nødvendig å se på hvordan ønskede tiltak kan realiseres ved å omdisponere midler innenfor eksisterende ramme.

Prioritet	Tiltak	Kostnad pr år
1	Økning av satsen for ambulering til kr. 1200 pr dag for alle yrkesgrupper	Ikke utredet
2	Ambulering fra Alta til Øksfjord	Ikke utredet
3	Ambulering fra Hammerfest til Havøysund og Hasvik	Ikke utredet
4	Studiepermisjon for tannleger	Ca 1. mill
5	Ny stipendordning	Kr. 50 000
6	Økning av ressurs som ledende tannpleier- forebyggende arbeid	Kr. 100 000
7	Økning av tannpleierstilling i Alta fra fire til fem stillinger	Kr. 390 000
8	Spesialistutdanning innen kjeveortopedi	Ikke utredet
9	Spesialistutdanning innen klinisk odontologi	Ikke utredet

Fylkesrådmannen har av kapasitetsmessige årsaker ikke rukket å utrede ”tannlegebuss-alternativet” (jfr vedtak i FT sak 08/50 Økonomiplan 2009-1012 og årsbudsjett 2009). Fylkerådmannen vil komme tilbake med utredning og vurdering av tiltaket til KU-møtet i november.

FYLKESRÅDMANNENS KONKLUSJON

Kompetanseutvalget vedtar å sende høringsutkastet til tannhelseplanen i Finnmark 2010- 2013, til høring. Frist for uttalelser settes til 2. november.

Vadsø, 3. september 2009

Tom Mikalsen
Fylkesrådmann

Torill H. Lauritsen

VEDLEGG